

Обласна універсальна наукова бібліотека імені Тараса Шевченка
Відділ документів з гуманітарних та природничих наук

Віртуальна виставка

*до 100-річчя від дня народження українського
письменника, поета, прозаїка*

З ВІРОЮ В ЖИТТЯ

***Григорій Михайлович Тютюнник
(23 квітня 1920 — 29 серпня 1961)***

*«Мало — бачити. Мало — розуміти.
Треба любить. Немає загадки таланту.
Є вічна загадка Любові...»*

Григор Тютюнник

Народився Григорій Михайлович Тютюнник 23 квітня 1920 року в селі Шилівка Зіньківського району на Полтавщині. Григорій Михайлович Тютюнник прожив нелегке, але гідне подиву життя. Виріс в селі з пахучими луками та безмежним простором. Саме там формувався той незламний характер і велика любов до рідного краю, до мови, до України. З 1938 р. — студент Харківського університету, навчання в якому перервала війна. З студентської лави пішов добровольцем на фронт. Його поезія воєнних літ овіяна глибоким ліризмом.

*Я потом і кров'ю дороги змочу,
Я рани землею свої залічу
Хай трупом я ляжу в степу на відлозі
Ніколи не буде мій край у тривозі*

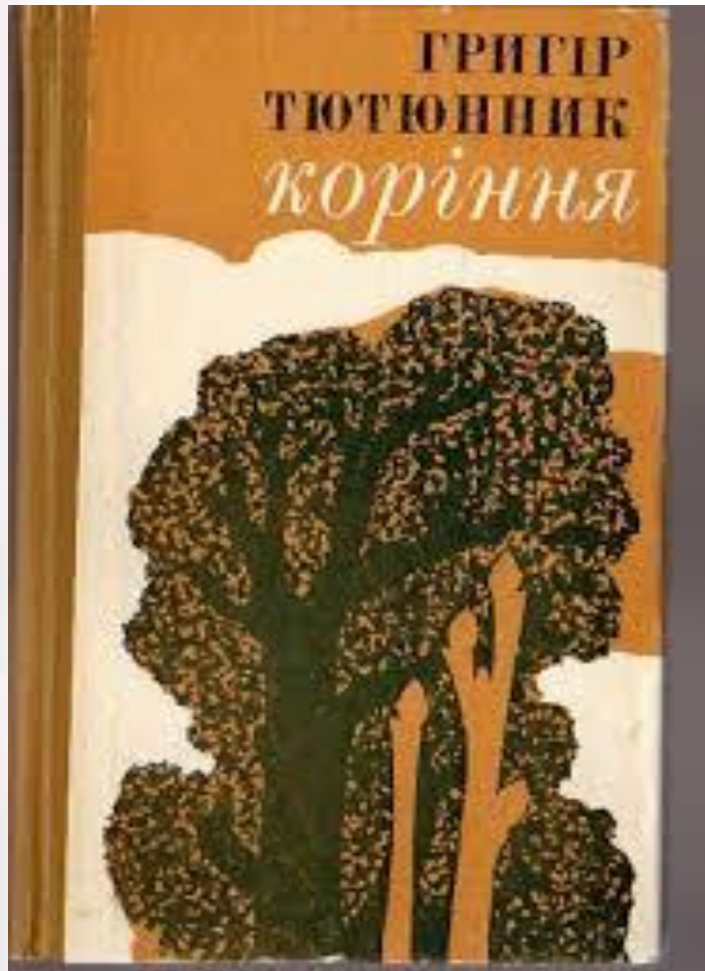
Тільки солдат, який знав ціну життя в ім'я визволення рідної землі, міг так написати. Брав участь у боях під Чигирином і Знам'янкою, партизанів на території Чехословаччини, двічі тікав з полону, двічі був поранений, останнє поранення було дуже важким. Ворожий осколок зупинився під самим серцем і нагадував про себе протягом всього життя. Воєнне лихоліття назавжди вкарбувалося в пам'яті і свідомості письменника, до останніх днів життя нагадувало про себе осколком біля серця. Після воєнні роки був на педагогічній роботі, працював співробітником львівського журналу «Жовтень», вів активну і напружену літературну діяльність. До кінця життя пам'ятав про війну — лікарі так і не змогли видалити осколок біля серця. Від тих воєнних ран і помер — наприкінці серпня 1961-го, 42-річним.

Український письменник—Тютюнник Григій Михайлович (1931–1980) припадає йому молодшим братом по батькові. Брати Григорій та Григій Тютюнники дістали одне й те саме ім'я Григорій через випадковий збіг обставин. Григорія насправді хотіли назвати Георгієм (Ігором). Записувати дитину відрядили діда по матері, який по дорозі до сільради добряче випив за здоров'я новонародженого. Коли ж потрапив до сільради, то переплутав ім'я і записав онука Григорієм.

Про дідову витівку дізналися, коли Ігору-Григорію було вже років п'ятнадцять— на той час у Михайла Тютюнника у новій сім'ї уже підростав другий син, за іронією долі, теж Григорій. Згодом, щоб відрізняли братів, молодшого стали звати Григором. Більше, про відносини братів, що спочатку складалися важко, а потім стали прикладом сильної, світової братерської любові,— можна прочитати в спогадах молодшого брата Григора Тютюнника «Коріння».

Тютюнник Г.М. Коріння [Текст] / Г.М. Тютюнник. – Київ : Дніпро, 1978. – 294 с.

«Коріння»—спогади Григора Тютюнника про автора роману **«Вир»** Григорія Михайловича Тютюнника

«Через годину того ж дня я дістав телеграму: Григорій помер... На столі в його кімнаті лишилася рівенько складена в потертій папці друга частина роману „Вир“» .

25.VIII.1961

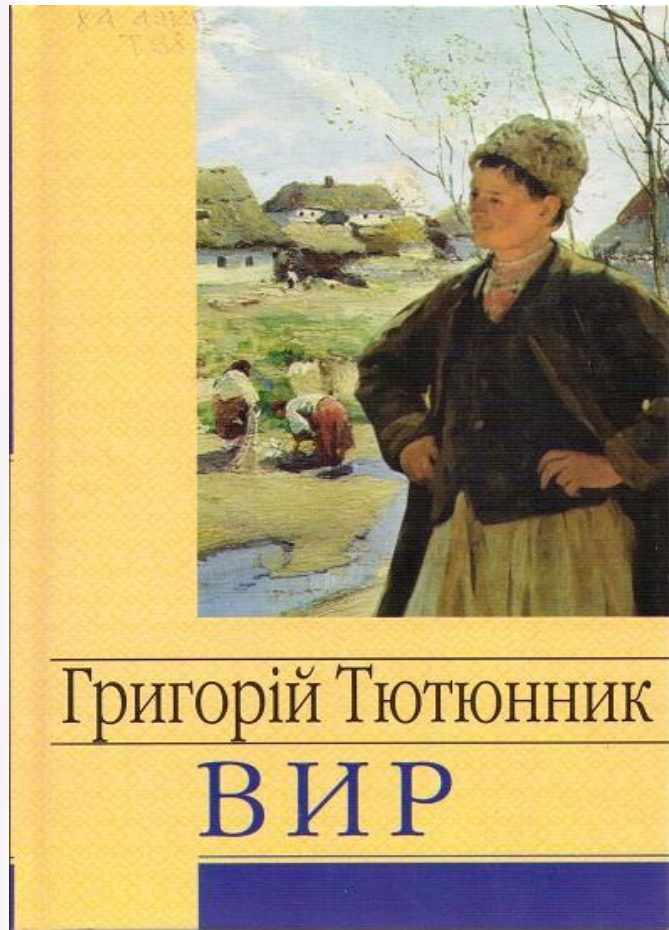
Перше оповідання Григорія Тютюнника **«Мирон Розбийгора»** було надруковано в журналі «Радянський Львів» (1950). Творчий доробок митця складають збірка оповідань **«Зорані межі»** (1950), повість **«Хмарка сонця не заступить»** (1957). Вже після смерті письменника світ побачив його збірку поезій воєнного часу **«Журавлині ключі»**, який був написаний у 1963 році.

Невеличка книжечка оповідань «Зорані межі» не залишила помітного сліду, проте підтримала бажання Григорія Михайловича взятися за прозу. **«Буг шумить»** - так назвав він свій перший роман. Працювати над ним почав рано, ще в 1947 р., але справа просувалася поволі. Активніше став працювати десь у 1949 р. Життя у Кам'янка-Бузькій давало багатий матеріал для твору. Довгими днями він мандрував, щоб зібрати багатий матеріал. Зустрічався з людьми, записував розмови з ними. Зібраний матеріал ліг в основу першої частини цього роману. Не пройшло багато часу, як письменник на деякий час, а згодом на невизначений час припиняє роботу над другою частиною роману «Буг шумить».

Яка причина такого рішення? Відповідь однозначна – у нього зародився задум для нового твору. Роман тільки осмислювався. Важка розумова і фізична праця давала свій відбиток на здоров'ї. Осколок дедалі більше нагадував про себе. Смертоносний кусок металу, що засів біля самого серця, був витягнутий професором Амосовим, який подарував Григорію Михайловичу сім років життя, і завдяки йому Україна одержала «Вир».

Роман задумувався як одна книжка, але скоро авторові забракло полотна для змалювання характерів довоєнного села. Працював легше, веселіше, невтомно поліпшуючи його образну систему, виразність мови, дбав про лаконізм, психологічні характеристики. Подібно до обдарованого ювеліра відточував кожен грань особистості героїв. Письменник був вимогливий до себе, ніколи не жалів за тим, що доводилося багато викреслювати. Були такі випадки, що написане за день або тиждень кидав у палаючу піч і починав працювати заново.

Тютюнник Г.М. **Вир** [Текст] : роман / Г.М. Тютюнник. – Київ : Радянська школа, 1990. – 512с.

Роман Григорія Тютюнника **«Вир»** посідає особливе місце як у творчості прозаїка, так і в історії українського письменства. Його поява стала справжньою подією в літературному житті, засвідчила поступове, але неухильне одужання і відродження національної словесності після того удару, якого завдали їй десятиліття сталінського фізичного та ідеологічного терору. Роман без перебільшення, найталановитіший, найемоційніший повоєнний твір, який своєю появою засвідчив, що репресоване українське слово вижило.

Епічне полотно роману розгортається перед читачем, рясніючи колоритними персонажами, сяючи рідними авторові пейзажами, спонукаючи замислюватися над вічними питаннями людського буття. За роман «Вир» Григорій Тютюнник у 1963 р. був відзначений Шевченківською премією (помертено).

Перший редактор роману А. Дімаров так оцінив його: *«Що тобі, Грицю сказати... Хай живі класики тричі умиються, щоб написати щось подібне!..»*

За мотивами роману Григорія Тютюнника «Вир» в 1983 р. кінорежисером Станіславом Клименко на кіностудії Довженка був відзнятий художній фільм, який отримав головний приз на Республіканському кінофестивалі у Жданові.

<https://www.youtube.com/watch?v=QF3q6-Vgbnw>

**Помер Григорій Тютюнник 29 серпня 1961 у Львові.
Похований на Личаківському цвинтарі.**

У 2000 році в рідному селі Григорія та Григора Тютюнників, Шилівці, було створено музей — невеличка кімната в школі. В центрі кімнати — погруддя Григорія, на стінах — фотознімки, під склом — книги, теки з матеріалами. Давніше у музеї влаштовували зустрічі з матерями Григорія та Григора, з їхніми товаришами-літераторами. На старенькій будівельці, де колись була школа, що в ній навчався Григорій, меморіальної дошки немає.

Григорій Тютюнник любив над усе Україну, свій народ і служив йому вірою та правдою. Він чистий, як правда, ніколи не йшов на змову зі своєю совістю, ні перед ким не плазував, ненавидів кар'єристів і лицемірів. За це народ оберігав його від переслідування, але не зміг вберегти його від смерті. Тютюнник згорів, як свічка, у розквіті творчих сил. Він мріяв ще багато написати для прийдешніх поколінь, але не встиг. Та, відходячи у вічність, залишив для молоді свій наказ:

*Йдучи від рідного порогу,
Багато не беріть в дорогу:
Блакить, синь неба, журавлі
Й любов до рідної землі.*

Список літератури

Твори Григорія Михайловича Тютюнника

Тютюнник Г.М. Твори [Текст] : в 2 т. / Г.М. Тютюнник. - Київ : Дніпро, 1970.

Тютюнник Г.М. Буг шумить [Текст] : роман / Г.М. Тютюнник. - Львів : Каменяр, 1965. – 144 с.

Тютюнник Г.М. Вир [Текст] : роман / Г.М. Тютюнник. – Київ : Радянська школа, 1990. – 512 с.

Тютюнник Г.М. Журавлині ключі [Текст] : поезії / Г.М. Тютюнник. – Львів : Каменяр, 1963. – 101 с.

Тютюнник Г.М. Хмарка сонця не заступить [Текст] : повість / Г.М. Тютюнник. – Львів : Кн.-журн. вид-во, 1956. – 133 с.

Література про Григорія Михайловича Тютюнника

Воловець Л. Григорій Тютюнник [Текст] : літературно-критичний нарис / Лев Воловець. – Київ : Радянський письменник, 1967. – 100 с.

Грицай Л. Життєвий і творчий шлях Григорія Тютюнника [Текст] / Л. Грицай // Українська мова й література в школах України. – 2015. - №1-2. – С. 48-53

Наконечна С. А сосни їхні шумлять і досі... [Текст] : Шилівка – батьківщина славетних українських письменників Григора і Григорія Тютюнників / С. Наконечна // Україна молода. - 2006. – 20 верес. – С.8

Провідники духовності в Україні [Текст] : довідник / ред. Курас І.В. – Київ : Вища школа, 2003. – С.326-327

Шевченківські лауреати 1962-2001 [Текст] / авт.-упоряд. Лабінський М.Г. – Київ : Криниця, 2001. – С.565-566

Тютюнник Г.М. Коріння [Текст] / Г.М.Тютюнник.– Київ : Дніпро, 1978. – 294 с.

Черненко В. Їх поєднала любов [Текст] / В.Черненко // Дивослово. – 2009. - №3. – С.34

Черненко О. Не зміліє пам'яті криниця [Текст] / О.Черненко. – Київ : Ярославів Вал, 2001. – 255 с.

Дякуємо за увагу !